

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Prosó.

Navadno prosó (*Panicum miliaceum*) prištevajo prirodopisci k látnatim travam. Látnate trave so take, ki imajo razvétje, katerega pecelj nosi mnogo, na vse strani razdeljene vejice. Cveti stojé v visečih klaskih, a klaski so združeni v kvišku stoječe steblice, ki se lat imenuje. K takim travnatim rastlinam štejemo oves, prosó, riž (rajž) in trst (Schilfrohr). Vse te rastline ne narejajo klasovja, kakor pšenica, rež in ječmen, ampak latovje, v katerem zrnje zori od zgoraj navzdol, tedaj nikoli enakomerno. — Prosó je jednoletna rastlina. Jednoletne rastline so take, pri katerih korenina vztraja samo po jedno leto; zató je treba prosó vsako leto znovič sejati. Bilka pri prósu je 63 do 94 centimetrov visoka, ima široke liste, ki so z bilko vred kosmate, a lat ima drobne, jednocvetne klaske. Prosená zrna so zeló drobna, okrogla in navadno rumene barve. A dobi se tudi belo in sivo prosó. Prosó je kot žito obče znano, posebno po Koroškem, Štirskem, Kranjskem in Hrvaškem, koder obilo prosá sejejo. Pravijo, da je tej rastlini prava domovina vzhodna Indija, kar pa še ni gotovo, da bi se verjelo. Prosó se najbolje obnese v nižavah na lehkejši, tečnej, rahlej in bolj peščenejši zemlji; posebno v taci krajih koder vinska trta raste. V hribih prosó nikoli dobro ne obrodi. Prosó zahteva gorkega podnebja, ter mu je obilnejše gnojiti nego li drugim žitnim rastlinam, ki imajo otle bilke. Prosó je zeló občutljiva rastlina in ne strpi mraza; zaradi tega se seje v bolj peščeno, suho zemljo. Seje se navadno v prvi polovici meseca maja.

Zemljo mu je treba najmanj po dvakrat dobro prerahljati in plevela očistiti. Kadar je večina zrnja v latih dozorela in poprej dozorelo zrnje izpadati začena, požanjejo prosó s srpi. Prosó je bilo užé starim národom dovolj znano. Užé slavni Plini in Strabo omenjata to žitno plemo, ter pravita, da je mnogim národom v hrano. Po naših slovenskih krajih se prosó najbolj rabi za pšeno (proséno kašo), a tudi kruh pekó iz proséne moke, ki pa ni posebno tečen. Po Koroškem je prosó najnavadnejši živež pri prostemu kmetu. Prosená slama je govédi dobra in tečna klaja. Največ prosá pridelajo v Šleziji, na Moravskem, Češkem in kakor smo užé omenili, po Štirskem, Kranjskem, Koroškem in Hrvaškem.